

УДК 37.034:316 (045)

Кравченко А. І.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ ІЗ ЛЕГКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ ЗАСОБАМИ АРТТЕРАПІЇ

У статті обґрунтовано необхідність підвищення якості навчально-виховного процесу розумово відсталих дітей і пошук нових, більш ефективних методів їх навчання та виховання. Подано основні відомості про використання засобів арттерапії у роботі з дітьми, що мають вади психофізичного розвитку та розумову відсталість зокрема. Висвітлено доцільність використання засобів арттерапії у навчально-виховному процесі дітей із розумовою відсталістю легкого ступеня, з метою покращення їх психофізичного стану. Розкрито значення корекційно-розвивальних занять у навчально-виховному процесі спеціальної школи, які ґрунтуються на організації активної діяльності дитини з вадами інтелекту, у ході реалізації якої створюються умови для позитивних зрушень у розвитку особистості дитини. Описано можливості застосування кінезіотерапії та драматерапії з метою соціалізації даної категорії дітей. Визначено вплив колективної діяльності на подальшу адаптацію дитини у суспільстві.

Ключові слова. Розумово відсталі діти, засоби арттерапії, психофізичний стан, кінезіотерапія, драматерапія.

Однією з основних проблем соціальної сфери нашої держави останнього десятиліття є невинне зростання кількості дітей з вадами психофізичного розвитку. Провідне місце серед усіх форм відхилень посідає розумова відсталість (за даними МОЗ України 3% населення мають вади інтелекту) [3, с.4]. У дітей із розумовими вадами на фоні тотального психічного недорозвинення спостерігається порушення пізнавальної діяльності, мислення, сприйняття, мовлення, загальної та дрібної моторики, а також емоційно-вольової сфери [5, с.25]. У зв'язку з цим особливо гостро постає питання про підвищення якості навчально-виховного процесу вищезазваної категорії дітей, про пошук нових, більш ефективних методів та прийомів їх навчання й виховання, які в подальшому допомогли б дитині з обмеженими інтелектуальними можливостями адаптуватися в суспільстві.

Для подальшої успішної інтеграції дитини з обмеженими інтелектуальними можливостями у соціальне середовище доцільно використовувати методи арттерапії. Практика показує, що використання мистецтва в різних його формах для дітей з порушеннями розвитку дозволяє стабілізувати їх емоційний стан, розвиває комунікативні навички, сприяє формуванню соціально прийнятних форм подолання негативних емоцій.

В історії існує чимало прикладів відновлення життєвих сил завдяки мистецтву як засобу, який психологічно підтримує людей у складних життєвих ситуаціях. К. Юнг вважав, що місія мистецтва полягає в подоланні самотності й відчуженості, досягнення людської солідарності, якісний стрибок у процесі соціалізації, формування гуманістичного світосприйняття, залучення до високих духовних цінностей людства [6, с.359].

Саме тому включення елементів арттерапії в процес навчання і виховання дітей з проблемами психофізичного розвитку є дуже актуальним на сучасному етапі розвитку суспільства.

Розроблена та створена зусиллями вітчизняних науковців система психокорекції досягла певних успіхів. Підтвердження цьому ми можемо знайти в дослідженнях Т. Власової, І. Коробейникова, М. Певзнер та ін.

Вирішенню проблем розвитку й адаптації дітей із психофізичними порушеннями приділяють увагу вітчизняні вчені В. Бондар, Л. Вавіна, Т. Вісковатова, В. Засенко, О. Хохліна та інші. У своїх працях вони переважно наголошують на труднощах адаптації до процесу навчання та виховання цієї категорії дітей.

Питання застосування арттерапії у корекційному процесі розглядалися такими науковцями, як

Л. Виготський, О. Вознесенська, А. Захаров, В. Калягін, О. Копитін, Л. Аметова, Н. Ветлугіна, А. Грішина, О. Деркач, Б. Айзенберг, Т. Вохмяніна, Л. Гаврильченко, Г. Добровольська, І. Євтушенко, Т. Зінкевич-Євстигнеєва, О. Караванова, Л. Комісарова, Л. Кузнєцова, І. Левченко, О. Мастюкова, О. Медведєва, Ю. Некрасова, Т. Овчинникова, В. Оклендер, Є. Рау, М. Чистякова та ін.).

Проте проблема покращення психофізичного стану розумово відсталих дітей шляхом використання засобів арттерапії у навчально-виховному процесі не знайшла належного відтворення у науковій літературі. Спираючись на проведені дослідження в галузі корекційної педагогіки та особистий досвід, хотілося б відмітити доцільність використання арттерапевтичних засобів у проведенні вищеназваної діяльності [1; 6; 8].

Мета дослідження полягає у обґрунтуванні доцільності використання засобів арттерапії з метою покращення психофізичного стану дітей із розумовою відсталістю легкого ступеня.

У вітчизняній олігофренопедагогіці розвиток дитини з порушеннями розумової сфери розглядається з позиції нерозривного зв'язку інтелекту та особистості в цілому (І. Бех, В. Бондар, Л. Вавіна, А. Висоцька, І. Єременко, А. Капустін, М. Козленко, В. Липа, Г. Мерсіянова, В. Синьов, Н. Стадненко, Н. Тарасенко, В. Турчинська, О. Хохліна та ін.).

Автори зазначають, що розумово відсталіх дітей спостерігається зниження інтересу до оточуючого, байдужість, загальна патологічна інертність, яка, проте, не виключає крикливості та дратівливості.

На нашу думку для оптимізації психофізичного розвитку розумово відсталіх школярів слід використовувати засоби арттерапії.

Арттерапія – це метод психотерапії, який використовує для лікування та психокорекції художні прийоми і творчість, такі як малювання, ліплення, музика, кінофільми, книги, акторську майстерність, та багато іншого [8, с.19].

Корекційно-розвивальні заняття арттерапією ґрунтуються на діяльнісному підході О. Леонтьєва і теорії психічного розвитку дитини, Л. Виготського, Д. Ельконіна.

В основу корекційно-розвивальних занять арттерапією покладено принцип єдності діагностики і корекції. Цей принцип реалізується у двох аспектах:

По-перше, в тому, що на вступних заняттях проводиться комплексне діагностичне обстеження, яке дозволяє виявити характер та інтенсивність труднощів розвитку дитини з вадами інтелекту, зробити висновок про її можливі причини.

По-друге, в ході корекційно-розвивальних занять арттерапією проводиться постійний контроль динаміки змін особистості, поведінки і діяльності дитини з вадами інтелектуального розвитку, динаміки її емоційних станів. Такий контроль дозволяє внести необхідні корективи під час роботи з дитиною [8, с.29].

Як зазначалося вище, обов'язковим принципом корекційно-розвивальних занять арттерапією є діяльнісний принцип корекції. Зазначений принцип означає, що основним засобом корекційно-розвивального впливу є організація активної діяльності дитини з вадами інтелекту, у ході реалізації якої створюються умови для орієнтування дитини в «важких» конфліктних ситуаціях, організовується необхідна основа для позитивних зрушень у розвитку особистості дитини.

Принцип обліку віково-психологічних та індивідуальних особливостей дитини в корекційно-розвиваючих заняттях арттерапією узгоджує вимогу відповідності ходу психічного та особистісного розвитку дитини нормативному розвитку, з одного боку, і визнання безперечного факту унікальності і неповторності конкретного шляху розвитку кожної особистості, з іншого.

В останні роки посилюється інтерес фахівців до механізму впливу мистецтва на дитину з проблемами розвитку в процесі виховання та навчання. Наукові роботи, пов'язані з вивченням терапії та показують ефективність, перспективність даного досвіду в галузі корекційної педагогіки, надають їй статус цілого наукового напрямку. Є всі підстави розглядати мистецтво як унікальне джерело розвитку комунікативної адаптації дитини з обмеженими інтелектуальними можливостями до соціального середовища [6; 8].

Надзвичайно важливим є розгляд спілкування в мистецтві не тільки з позицій міжособистісної взаємодії, але і з точки зору міжсуб'єктного її характеру. Мистецтво має здатність перетворювати об'єкти в суб'єкти шляхом натхнення всього, що оточує людину (світ природи і предметний світ). Особливо яскраві приклади суб'єктивних об'єктів ми можемо спостерігати в казках, де тварини, рослини, природні явища наділені людськими рисами і якостями [6, с.359].

Мистецтво є важливим, виробленим історією культури способом моделювання самого спілкування. Оскільки художній образ за своєю сутністю виступає моделлю людини як суб'єкта, а твори мистецтва представляють собою систему образів, що знаходяться у взаємозв'язку і вступають у взаємини, то необхідно розглядати ці самі взаємини як процес спілкування.

На сьогодні для оптимізації фізичного здоров'я учням спеціальних шкіл все частіше вводять курси кінезіотерапії, що є одним із популярних видів лікувальної фізкультури, який дозволяє природним шляхом відновити нормальну роботу людського організму. Цей вид арттерапії заснований на зв'язку музики і руху та включає в себе: танцетерапію, хореотерапію, корекційну ритміку (логоритміку, фонетичну ритміку) та психогімнастику.

Кінезіотерапія (kinesitherapia – в перекладі з грецької: kinesis – рух, therapia – лікування) – лікування рухом [1, с.95]. Поняття кінезіотерапія або лікування рухом входить в загальне поняття «Фізичне виховання» в широкому сенсі. Це означає, що фізичне виховання є процесом вирішення певних завдань, який характеризується всіма загальними ознаками педагогічного процесу або здійснюється в порядку самовиховання.

Болгарські вчені Л. Бонєв, А. Слинчев, С. Банков, вперше використали термін «кінезіотерапія», віднесли її до неспецифічно терапевтичних факторів і визначили, що різні форми та засоби рухів змінюють загальну реактивність організму, підвищують його стійкість, руйнують патологічні динамічні стереотипи, що виникають під час хвороби, і створюють нові, які забезпечують необхідну адаптацію [1].

Використання рухів у корекції психоемоційних станів ґрунтується на принципі тісного взаємозв'язку емоційних переживань і тілесного напруження, теорії тілесної терапії В. Райха і А. Лоуен.

Для цієї форми арттерапії найбільш підходять сучасні танці, засновані на природних рухах тіла без строгої регламентації. Кінезіотерапія може проводитися у формі тематичних занять, що побудовані на образній імпровізації педагога (логопеда) та групи дітей. В заняття включаються різноманітні вправи, що сприяють зняттю психоемоційної напруги, забезпечують релаксацію, регуляцію емоційних хстанів тощо [1, 99].

Методи кінезіотерапії абсолютно безпечні, тому їх можна застосовувати навіть з дітьми раннього віку.

Дитяча кінезіотерапія є програмою розвитку, яка відповідає наступним завданням: розвиток чутливості; нормалізація тону; формування адекватних уявлень про власне тіло; автоматизація простих рухових актів; стабілізація функції рівноваги; поліпшення контролю над власними рухами; розвиток сенсо-моторної координації; навчання дитини виконанню точних рухів; формування навичок уваги.

Заняття кінезіотерапією проходять в спеціально обладнаному приміщенні, тривалість заняття, в середньому, складає 50 хвилин. Окрім цього на кожному етапі роботи даються рекомендації батькам, які дозволяють організувати з дитиною адекватну роботу в домашніх умовах. Форма, в якій проходять заняття, і конкретні завдання залежать від стану дитини та рівня її розвитку.

Кінезіотерапія проводиться з або без музичного супроводу, включаючи танцювальні пластичні рухи, що завершуються імпровізованим індивідуальним і груповим танцем. Неодмінна умова – включення всіх груп м'язів, повільний або швидкий темп, ритмічні-неритмічні рухи. Бажано проводити заняття на свіжому повітрі. Можливе використання ароматерапії.

Для дітей з психофізичними порушеннями характерні порушення м'язової активності (гіпер-і гіпоактивність). Хронічна детренованість підсилює ці порушення та вимагає такої ж істотної корекції, як власне психічні розлади, що привели до її виникнення. Тому таким дітям необхідне поліпшення м'язової активності: стимуляція в разі її зниження та поступове зменшення – в разі гіперактивності.

У олігофренопедагогіці також проводилося вивчення позитивного впливу занять драматерапією на розумовий і етичний розвиток дітей з інтелектуальною недостатністю (Л. Баряєва, О. Гаврілушкіна, Н. Соколова та ін.). Ці дослідження показують, що театралізовані ігри можуть використовуватися на різних заняттях з дітьми, що мають відхилення інтелектуального розвитку, наприклад: на заняттях з розвитку мовлення, з ознайомлення із навколишнім світом, в процесі конструктивної діяльності, при формуванні елементарних математичних уявлень. У процесі ознайомлення з навколишнім світом створюється «модель» оточуючого середовища. Остання дозволяє дітям з інтелектуальною недостатністю, «занурюючись» в ігрову ситуацію, знайомитися з природним, тваринним, людським світом [4, с.15].

Особливе значення надається театралізованим іграм у процесі формування елементарних математичних уявлень, наприклад: рахунку з використанням «пальчикового театру», формування уявлень про пори року в іграх-драматизаціях, при навчанні вирішувати завдання-драматизації та завдання-ілюстрації тощо.

Крім того, театральна діяльність допомагає згуртувати дітей, навчити їх спілкуватися, керуватися інтересами групи. Саме у процесі групових занять, основу яких складають театралізовані ігри, можна створити атмосферу радості, добра, щастя. Театральна діяльність включає у свій зміст не тільки «створення» та постановку спектаклю, але й ігри, направлені, з одного боку, на розвиток творчих здібностей дитини, а з іншого – на корекцію негативних емоційних станів. Це й мімічна, пантомімічна імітація емоційних станів, й ігри, що тренують довільну регуляцію поведінки, й ігри, направлені на встановлення соціальних відносин та контактів.

Театральна діяльність із залученням розумово відсталих в останні роки є досить актуальною. На сьогодні по всій території України працює понад 100 театральних колективів людей з особливими потребами, які функціонують при спеціальних школах та інтернатах для дітей з відхиленнями розвитку, а також громадських організаціях.

Так у Львові, створено благодійну організацію Мистецько-терапевтичний центр «Непротоптана стежина», який першим провів акторський фестиваль для дітей з обмеженими можливостями. Вдалий досвід проведення фестивалю перейняли Київ, Суми та Червоноград Львівської області, де тепер проводяться щорічні фестивалі.

Також відомим на сьогодні є і міжнародний фестиваль інтеграційних театрів «Золота хвиля», який проводиться у Києві. Ініціатором фестивалю виступають Спілка матерів розумово-відсталих інвалідів «Сонячний промінь» Оболонського району столиці та театр-студія «Паростки». Крім академічних театрів, на фестивалі працюють і клоунсько-репрізивні театри. З кожним роком до участі у фестивалі залучається все більше колективів.

Не менш відомим є фестиваль «Сонячна хвиля», в якому беруть участь театральні колективи різного жанру з Польщі, Білорусі, Росії та України. До їх складу входять не лише діти зі зниженим інтелектом, але і з вадами слуху, зору, ураженнями опорно-рухового апарату та інших нозологій. Основна мета фестивалю – привернути увагу суспільства до потреб людей з особливостями розвитку, популяризувати їхнє самобутнє мистецтво, розширити творчі зв'язки та обмінятися досвідом як між керівниками, так і між самими учасниками, а також попрацювати у творчих лабораторіях та провести майстер-класи [6, с.360].

Відомим у русі інтеграційних театрів є Сумський обласний фестиваль театральних колективів людей з функціональними обмеженнями «Веселка». У ньому щорічно беруть участь колективи міста Суми та області.

Слід зазначити, що у процесі театралізованої діяльності дитина з обмеженими можливостями має можливість використовувати всі засоби, які дозволяють їй реалізувати свої комунікативні потреби: експресивно-мімічні (погляд, посмішка, міміка, виразні вокалізації, виразні рухи тіла), предметно-дієві (локомоторні та предметні рухи, пози, що використовуються у цілях спілкування). Робота над образом включає в себе використання всіх цих виразних і образотворчих засобів в різних варіаціях й інтерпретаціях, а також використовувати їх у життєвих ситуаціях.

У театралізованій діяльності відбувається активний розвиток діалогу як форми соціалізованої

(комунікативної) мови. Сценічні діалоги є ідеальними, «правильними», тобто вивіреними хронологічно, логічно, емоційно. Вивчені під час підготовки до вистави літературні зразки мови діти використовують згодом як готовий мовний матеріал у вільному мовному спілкуванні [6; 360].

У процесі навчання театральній грі дітей з інтелектуальними проблемами вчені радять дотримуватися трьох головних моментів:

1. Розвиток інтересу до гри і створення атмосфери взаємної зацікавленості у творчих досягненнях кожного. Шлях до розвитку знань, умінь і навичок завжди починається з інтересу до діяльності і вимагає від керівника здібності й уміння зацікавити і захопити дітей як конкретної грою, так і програмою в цілому. Відштовхуючись саме від інтересу до гри і поставленої задачі, можна забезпечити педагогічно спрямований рух до розвитку активності, театральних навичок, формування мотивації подолання фізичної та психічної неповноцінності з орієнтацією на самовиховання.

2. Постійне створення «ситуації успіху». Радість і успіх необхідні дітям-олігофренам набагато більшою мірою, ніж здоровим дітям, оскільки досягнення і просування даються незрівнянно більшими зусиллями і підтримати їх може тільки відчуття радості і задоволення. Підбір матеріалу та індивідуальні методичні знахідки культорганізаторів і педагогів дозволяють грі бути дійством, а не нудним і важким заняттям [6, с.359].

3. Найважливіша роль в організації театральної діяльності відводиться індивідуальному підходу до кожної дитини. Говорячи науково, така методика повинна бути названа суб'єктно орієнтованою ігровою діяльністю. Індивідуальний підхід є загальнопедагогічною вимогою, але в роботі з дітьми-олігофренами ми набагато сильніше відчуємо необхідність враховувати абсолютно неповторну ситуацію особистісного розвитку кожного. Діти з проблемами в розвитку гостро відчують інтерес до себе, до своїх можливостей і досягнень, тому потрібно знаходити такі педагогічні засоби, які дозволяють приділити увагу персонально кожному, здійснюючи при цьому глибоко особистісний підхід.

Виступ на сцені в якості виконавця ролі, визнання і підтримка глядачів значно підвищує власну самооцінку дитини, допомагає розвитку впевненості, самостійності, віри у власні сили, що допомагає дітям з проблемами у розвитку налагоджувати соціальні контакти. Театралізована діяльність стимулює розвиток реальних внутрішніх мотивів, які обов'язково включають мотивацію успішності, просування вперед [6, с.361].

Театральна гра забезпечує новий крок у поглибленні та активізації комунікативної взаємодії з навколишнім світом. Конкретним пристосувальним сенсом гри є налагодження емоційного взаємодії з іншими дітьми: розробка способів орієнтування в їх переживаннях, формування правил і норм, взаємодії з ними. Колективна театральна гра забезпечує контроль спільноти над індивідуальним афективним життям дитини, приводячи її у відповідність до вимог і потреб оточуючих в конкретній комунікативній ситуації.

У наш час у корекційній педагогіці гостро постає питання оптимізації психофізичного стану молодших школярів із легкою розумовою відсталістю. Залучення дітей даної категорії до арттерапевтичної діяльності допоможе їм засвоїти певні соціальні норми та правила взаємовідносин, сприятиме розвитку фізичної активності, комунікативної діяльності та подальшій успішній соціалізації.

Використана література:

1. Бонев Л. Руководство по кинезитерапии / Л. Бонев, П. Слыньчев, С. Банков. – 1978 г. – 354 с.
2. Ильина С. Ю. Принципы организации работы по речевому развитию умственно отсталых школьников [Текст]. / С. Ю. Ильина // Дефектология. Научно-методический журнал – №6. – 2007. – С. 4 – 12.
3. Их становится все больше... // Медицинская газета : профессиональное врачебное издание. – №6 от 22 января 2012 года. – С. 4.
4. Коробейников И. А. Психологическая дифференциация нарушений развития у старших дошкольников [Текст] : Методические рекомендации. / И. А. Коробейников. – М., 1982. – 33с.
5. Прокурняк О. Формування комунікативних навичок як складова соціальної адаптації дітей з обмеженими розумовими можливостями [Текст]. / О. Прокурняк // Дефектологія. Науково-методичний журнал – №1. – 2004. – С. 25 – 27.
6. Революция-искусство-дети: Из истории эстет. воспитания в сов. шк.: материалы и документы [Текст] : кн. для учителя: В 2 ч. / Сост. Н. П. Старосельцева. – М. : Просвещение, 1987 – С. 358–361.
7. Система роботи з психофізичного розвитку дитини: Посібник / Авт.-упоряд. В. В. Ефремова. – Тернопіль, 2009. – 160 с.
8. Чуприков А. П. Простір арт-терапії: можливості і перспективи / А. П. Чуприков – Збірник наукових статей – К. : КИТ, 2005 – 114 с.

References

1. Bonev L. Rukovodstvo po kineziterapii / L. Bonev, P. Slynchev, S. Bankov. – 1978 g. – 354 s.
2. Il'ina S. Ju. Principy organizacii raboty po rechevomu razvitiyu umstvenno otstalyh shkol'nikov [Tekst]. / S. Ju. Il'ina // Defektologija. Nauchno-metodicheskij zhurnal – №6. – 2007. – S. 4 – 12.
3. Ih stanovitsja vse bol'she... // Medicinskaja gazeta : professional'noe vrachebnoe izdanie. – №6 ot 22 janvarja 2012 goda. – S. 4.
4. Korobejnikov I. A. Psihologicheskaja differenciacija narushenij razvitija u starshih doshkol'nikov [Tekst] : Metodicheskie rekomendacii. / I. A. Korobejnikov. – M., 1982. – 33 s.
5. Prokurnjak O. Formuvannja komunikativnih navichok jak skladova social'noi adaptacii ditej z obmezhenimi rozumovimi mozhlivostjami [Tekst]. / O. Prokurnjak // Defektologija. Naukovo-metodichnij zhurnal – №1. – 2004. – S. 25 – 27.
6. Revoljucija-iskusstvo-deti: Iz istorii jestet. vospitanija v sov. shk.: materialy i dokumenty [Tekst] : kn. dlja uchitelja: V 2 ch. / Sost. N. P. Starosel'ceva. – M. : Prosveshhenie, 1987 – S. 358–361.
7. Sistema roboti z psihofizichnogo rozvitku ditini: Posibnik / Avt.-uporjad. V. V. Efremova. – Ternopil', 2009. – 160 s.
8. Chuprikov A. P. Prostir art-terapii: mozhlivosti i perspektivi / A. P. Chuprikov – Zbirnik naukovih statej – K. : KIT, 2005 – 114 s.

Кравченко А. И. Оптимизация психофизического состояния детей с легкой умственной отсталостью средствами арттерапии

В статье обоснована необходимость повышения качества учебно-воспитательного процесса умственно отсталых детей и поиск новых, более эффективных методов их обучения и воспитания. Представлены основные сведения об использовании средств арттерапии в работе с детьми, имеющими недостатки психофизического развития и умственную отсталость в частности. Освещены целесообразность использования средств арттерапии в учебно-воспитательном процессе детей с умственной отсталостью легкой степени, с целью улучшения их психофизического состояния. Раскрыто значение коррекционно-развивающих занятий в учебно-воспитательном процессе специальной школы, основанные на организации активной деятельности ребенка с нарушениями интеллекта, в ходе реализации которой создаются условия для позитивных сдвигов в развитии его личности. Описаны возможности применения кинезиотерапии и театральной деятельности с целью социализации данной категории детей. Определено влияние коллективной деятельности на дальнейшую адаптацию ребенка в обществе.

Ключевые слова: Умственно отсталые дети, средства арттерапии, психофизическое развитие, кинезиотерапия, драматерапия.

Kravchenko A. I. Optimization of psycho-physical state of mentally retarded children using art therapy facilities

The article substantiates the necessity to improve the quality of the educational process in mentally retarded children and the search of the new and more effective methods of training and education. The basic information according the use of art therapy while working with children with deficiencies of mental and physical development and mental retardation in particular are presented in the article. The feasibility of use of art therapy in the educational process of children with the middle level of mental retardation with the aim to improve their mental and physical condition is highlighted. The article reveals the role of remedial and developmental classes in the educational process of special schools, which are based on the organization of activity of the child with intellectual disabilities, during which the conditions for positive changes in the child's development. The possibilities of usage of kinesiotherapy and dramatherapy for the purpose of socialization of these children are described. The influence of collective action on the further children adaptation in the society is determined.

Key words: Mentally retarded children, art therapy facilities, psycho-physical development, kinesiotherapy, dramatherapy.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Сбруєва. А.А.

УДК: 376-056.36-377.2

Лебідь С.В., Черепенько І.М.

ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ЯК КОМПЕНСАТОРНИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті розглядається проблема компенсаторних можливостей у процесі соціалізації дитини з інтелектуальними порушеннями за допомогою професійно-трудового навчання. Здійснено аналіз особливостей соціалізації осіб з інтелектуальними порушеннями й потенціалу професійно-трудового навчання як ефективного засобу в контексті соціально-психолого-педагогічного супроводу та корекції індивідуально-психологічних рис даної категорії осіб. Обґрунтовано перспективність та необхідність подальшого наукового дослідження впливу професійно-трудового навчання на зміни індивідуально-психологічних характеристик осіб з інтелектуальними можливостями та формування на тлі цього феномену сукупності стійких характеристик осіб з інтелектуальними порушеннями, які забезпечують компенсаторні можливості дитини при соціалізації.